

అభినవసంస్కృతి

యనునెడ సు సప్రశీక
అష్టావధాని జానపాతీ స్వ భీరామశాస్త్రిచే
బ్రహ్మరింగబంధుని.
గుంటూరుజిల్లా, పల్నాడుజిల్లాకా, జానపాదు.

సగవుటము? }	1915 డిశంబరు	{ వందిక 12
------------	--------------	------------

విషయములు.

- 1 స్వనివయము.
- 2 యాదగిరి.
- 3 బ్రహ్మసత్రిము
- 4 శంతమరాజవర్ణిత-అన్నంరాం రమణయ్య.
- 5 విగ్రహారాధనఖండనము, బామ్మకంట్లపీతారామశాస్త్రి.
- 6 రజస్వలా వివాహఖండనము, { చిత్తమల అప్పయ్యశాస్త్రి.
శివభుక్తు విరభద్రపాకయాజి.

చందానిర్ణయము పొనర్తరమునకు

ప్రధానపోషకులకు రు 25 0 0 సహాయకులకు రు 5 0 0
పోషకులకు - రు. 10 0 0 చందాదారులకు 2 0 0

చందానిర్ణయము పొనర్తరమునకు.

Printed at the Chandika Press, Guntur
and published at Janapadu, by the Editor, Ashtavardham
Janapati Pattabhirama Sastry.

ప్రధాన పోషకులు

1 శ్రీ శ్రీ జగద్గురువుష్పగిరిస్వాములవారు
పోషకులు.

1 రాజా నారాయప్పరావు, సింహాద్వైపారావు బహదరు
జమీందారులు, నూజివీడు

2 రాజా వెంకటాద్రి అప్పారావు బహదరు జమీందారుగారు,
నూజివీడు.

3 రాజా వాసిరెడ్డిచంద్రామాతేశ్వరప్రసాదు బహదరుమన్నే సుల్తాన్
జమీందారుగారు ము, క్కాల్

4 అల్లాడి లక్ష్మణరావుగారు కరణము బంగపల్లి

5 రామసింగుగారు నెల్లుట్ల మురళిపు సంస్థానముమేనేజరు నెల్లుట్ల

6 రంగవర్ముల హనుమయ్యగారు జిల్లాకోర్టువకీలు గుంటూరు.

7 తాడేపల్లి లక్ష్మీనరసింహారావుగారు మక్తాదారు చొల్లెరు.

8 అనంతరెడ్డి దేశాయిగారు పోతారెడ్డిపేట

9 గూడూరు వీరసాంబశివరావుసర్దేశ్ పాడ్వారు, మాత్రకొండూరు
సహాయులు.

1 బీరకాయల రామారావు దేశముఖుగారు రాయగిరి

2 పరాంకుశం శేషాచార్యులుగారు యాదగిరి

3 నరసింహాచార్యులుగారు-ఎల్వార్-కొలనుపల్లి

4 తొర్రకొండ హనుమంతరెడ్డిగారు చొలంపల్లె రానేగదారు,

యల్లారెడ్డిపల్లి.

5 వెంకట నారసింహారెడ్డి దేశముఖుగారు-మిడిదొడ్డి

6 మెదకు శేషారావు దేశముఖుగారు, నల్లబల్లి

7 బాకరాజు పరాంకుశ రావుదేశముఖుగారు, యాడవరము.

8 కుప్పా శింకరశాస్త్రిగారు, చివలూరు

9 హేటిబు వెంకటరామారావుగారు వకీలు సిరిసిల్ల

10 నరసింహారెడ్డి దేశాయిగారు, కాసరబాద

11 కాకుమాను హనుమయ్యగారు సర్పారావుపేట

12 తంగెడ నరసింహారావుగారు, కరణం, మోజకంపాడు.

అభినవసరస్వతి.

సంపుట 7 } జానపాడు. } సంచిక 12
రాక్షస సం॥ మూర్తశీర్షమాసము }

స్వవివరము.

ఈ నెలతో మా పత్రికాబాల శేడేండ్లు నిండినవికాని యీమెయానందము మాత్రమేడవసంఖ్యకు దగినట్లుగా నేయున్నది. ఏమనిచెప్పకొందుము. చెప్పకొన్న సిగ్గులచేటే కానియారయువారెవరు. చందాలుపంపక యనాదరముచూపెడివారి మదికేయెఱుక. మామదికేయెఱుక. కానిండు చేయదగినయత్నము చేయచున్నత్రయః పత్రిక జర కాలమునకేని కరుణారాకపోదు. ఇదియిట్లుండ నీజర్యులయధ్యక్షుకూడ మాగ్రహచారముచాలకయే తటస్థించె, కడుకుగాకితమునకే కఠినయ్యె. ఎక్కువఖరీదుపెట్టినను నెన్నాళ్లకు లంభిపడయ్యె. “విపదో విపద స్సంపదస్సంపద మనువర్తంతే” యనురీతి నన్నివిపత్తులు నొక్కమాత్రం సిద్ధమైనవి. అందువలన నేయంతకాలవిలంబముమీఁదఁ బత్రిక వెలువడవలసి వచ్చుచున్నది. చదువరులారా! కనుకత్తుమింపుఁడు. చందాలుపంపనివార ల్విపత్తికేని పంపుఁడు. పదికాలములపాటు పత్రిక సాగనీఁ యుండు, దయయుండు. చిత్తగిండు.

యాదగిరి.

ఇది నిజాంరాజ్యమందలి శల్లగొండజిల్లా భువనగిరితాలూకాలోని యొక చిన్న పర్వతము. ఇందుల ష్ట్రీనగరిసహాయా శి స్వయంవ్యక్తమై యనవరతోత్సవంబుల నార్తుల యభిరుతంబులొసంగుచు గలగారుచున్నయది. ఈ స్వామికి యల్పమందకోటిశత్రునికే వలె భక్తజనార్పితంబులగు బహుగోపాయనంబులే నిత్యమైవేద్యదీపారాధనకల్యాణోత్సవాదులకు నిజభవముకాని మడిమాన్దము నీమహంతయైనను గానరావు. అయినను భక్తులు పలుమంది నేపించి భవ శుద్ధింపదు నేయుండుటవలన నేమాత్రముకొంతలేక యిది యొకసంసారప్రాయమై యలగారుచున్నయది. ష్ట్రప్రాత్రములలేక కేవలము భక్తులవలననే బహుద్రవ్యమగ్నింబుచు మహేశ్వర్యమునవర్తిలేడి యగ్రులలోనిదియొక టి-అట్లైనను నచ్చటిధర్మకర్తలు కోటప్పకొండధర్మకర్తలవలె గాక సుమ్నాబాదాధర్మకర్తలవలె గ్రీతిసాధకములైన నెక్కువ త్యాగ్యములూచరించుచుదిక్కు దిక్కుల ప్రజలకును దివ్యక్షును వృద్ధిబొందించుచున్నవారు. విశిష్టాదైవతులగుపరాంకుశం శేషాచార్యులవార లిచ్చటిఁబూర్వకత్వ భృక్త్యుత్పాది గర్వాధిపత్యములు వహించియున్నవారు. వీరియాధిపత్యవేగవలననాన్విత నై యిచ్చట నేలేట మార్గశీర్షపూర్ణమకు మహోత్సవ మాచరింపఁగునది విద్యాభివృద్ధికరములైన పనులుకూడఁ జాల జరుగుచున్నయని, ఇచ్చట వేదశాస్త్ర గానాభినయాదికలాపిదులెల్లరును దమతమవిద్యాపాటవముంజూపి యర్హత త్యాగము లందుపొందురు. విద్యార్థులరవమంతయు ధర్మకర్త

తనయందుంచుకొనక తల్లెచ్చాస్త్రప్రవీణులగు పండితుల నైదుగురియమించి తత్తదశి
కాశానుగుణములగు తరగతులు వారిచేతనే యేగ్గులుపించి యా యాతరగతులకునియ
మించినదగ్గివ్యవసంగుచు నిత్యాద్యుత్పాదక క్షులకు సహ్యాగ్రప్రదగృహుడై యున్నవాఁ
డు-ఇత్యాదితేత్రచరిత్రలువినియినను దేవతానిమిత్తముగవచ్చు సర్వస్వముకొ సోదర
పూగణకువినియోగించు జహించారులనుకొను తత్తదగ్రుకక్షులు యాత్రీకుల
సౌకర్యాగ్గములగు పనులనేని నెరవేర్చి సద్యశము నాశ్చింతురుగాక-

బ్రహ్మసత్రము.

శ్లో॥ అస్మిక్ వగంగల్గుగరే ప్రతీత మావత్సరం సాగు నివర్తితంచ ఏతన్మహాకార్య
మహో నశేషం భవత్యయే స్త్రాపదం భరిత్యాం

సీ॥ వేదవేదాంగ సమ్మోదసారాయణాద్భుతచిహ్నలైన పండితులతోడ
నిర్ణయప్రచయ విస్తీర్ణపూర్వాచార మహితులైనట్టి బ్రాహ్మణులతోడ
స్వగమేశనామాత్ర పగవశీకృత బుధప్రవర్తులైనట్టి గాయకులతోడ
అర్ధనారీశ్వర స్థూభురూప భాస్వరశీలులైన దంపతులతోడ
సంబరముగొల్పు నన్నదానంబుతోడ, పావనంబైన శ్రీహరిభజనతోడ
నాసమంబును వెల్గొందినట్టియిట్టి, బ్రహ్మసత్రంబు గనుగొను భాగ్యమొదల

చ॥ అకలుషచిత్తయై విబుధులౌననిమెచ్చంగ బ్రహ్మసత్ర మిం
చుకయునులొంటులేని పరిశోధనచే నెరవేర్చి యెంతయుకొ
ను కృతవిశేషరూపమునశోభిలుచుండెడి మావరాంబకుకొ
సకలమనోరథంబులు వెనకొబరమేశ్వరుఁ డిచ్చుఁగావుత కొ

ఉ॥ ఆరనిభక్తితోడుత వామ్ముయొనర్చెడిబ్రహ్మసత్ర) మిం
దారసి లోపముల్ గలుగనట్లు పయంబయిమాచుచుండు నా
కారపువేంకయ్యాఖ్యునిప్రకారము నాతినిలమ్ముడై మహో
గాగతిఁజూపు చెన్నయవిధానము సన్నతికెక్కకుండు నే॥

శ్లో॥ ఆర్యులు గామకృష్ణముఖులైనబుద్ధోత్తము లెంతయేని యా
దార్యముతోడ భావ్యముల కర్తములకొ వివరించిచెప్పఁ బా
తుర్యముగఁగల్గికొందఱు బుద్ధుల్ వినుతింపఁ బురాణముల్ కడుకొ
ద్దైర్యముతోవచింప నవధానులుకొందఱు వేదసాత్త్వం
కర్యములం బొనర్చి హరిగాధలుకొందఱు నెప్ప నిట్టి స
త్కార్యము బ్రహ్మసత్రము నఖిందముగా నెరవేర్చినట్టి యీ
యాగ్యవరాంబకింక బరమండు బయండు పగ మొసంగుతకొ ॥

పిశుపాటి చిదంబరశాస్త్రి, శతావధాని

—♦ కలకంఠముల దూషించుట. ♦—

క॥ ఏకగ్రీవంబుగమా! రాకాచంద్రాస్యఁగూడి రహి నన్నాళ్ల
ప్రాకతనలరియునిప్పుడు పైకమ! నీకొనె గోల బాధంభంగ॥ 237

తే॥ కన్నులెఱ్ఱగఁజేసుక కనలి వినవుఁ
గూఁత చెవులందుఁజలుకుచుఁ గొమ్మపైని
బయ్య మింతైనలేక తాపబాసర్ప
నకటకట! మీకుఁదప్పునా యోపికకులంబ! 238

ప॥ అని వనప్రియంబుల వనప్రియవచనంబుల నిందించి యిందిం
దిరవిసిలచికురదిక్కు మొగంబై నెచ్చెలి ప్రియవాక్యంబుల ధైర్యంబు
దెలుపుచు నిట్లనియె, 239

సీ॥ “ఒకకుతుకయి కూడియుండితిగాక నీ
పెరుచెప్పినఁబాటుఁ బికచయంబు
కన్నులఁగప్పక గారవించితిగాక
ముక్కుచిట్టించినఁ జొక్కుఁజేంట్లు
ప్రాణపదంబుగాఁ బరఁగిచూచితిగాక
లోనెట్టుగాఁడు గంధానిలుండు
మోమాటమనిశంబుఁ బూనితిగాక నీ
త్రోవరాఁగలఁడె యాతొగలఁజేసి
కాన భయమేలచెలి! కలకంఠములకు
కొమ్మితలఁగంగనేల యీతుమ్మెదలకు
బాల! లోఁగంగనేల ప్రభంజనునకు
(నకియ! భయమందనేల యాశశఙ్కరునకు). 240

ప॥ అదియునుంగాక

241

సీ॥ ఉరమందుసతతంబు గురులింగభారీయై
హరశిరస్సలఁబాయుఁ డంబుజారి

రాజతాగారోహరమణీయధృతిగాంచి

సలకంతఖ్యాతి నెగఁజెన్నెమ్మ

గళమున బీసమున లలి భద్రగతులచే

నలరారెనేప్రొద్దు హంసకులము

మొనసి మహాకాలమూర్తియై మధుకర

వృత్తిచేనొప్పారె మత్తభృంగి

గరిమ బహిరంతరవ్యాప్తి బరంగిచాల

మహితసారింగధరలీల మసేతగాలి

గుట్టిపీరలువడిఁ జుట్టుముట్టుకొనిన

నతనుధాటికిభయమందకమ్మ కొమ్మ!"

242

ప॥ అనిపలికె నయ్యెడ,

243

ఉ॥ ఆలలనాలలామ సలినాహితమండలసాంద్రచంద్రికా

జాలదవాగ్నికోర్వక నిశామణిశో బుగుడించు మోమునఁ

జేలచెఱంగుహస్తమును జేర్చి ఘోరబుగ నేడ్చెఁ బ్రోజ్వల

ద్బాలరసాలసాలనవపల్లనఖాదనకోకిలాగృటిక.

244

క॥ అప్పుడుసఖయలుకన్నియఁదప్పక కొంగిటనుజేర్చి ధైర్యోక్తులు పెం

పొప్పగఁజెప్పుచునిట్లని "రప్ప! ఇటుదఁఖి మొంద నర్హంబగునే. 245

సీ॥ నిబ్బరంబగుగబ్బిగుబ్బజక్కవలూన

వదనాబజింబాబు వాల్చుకమ్మ!

అలరారుకెమ్మొవిలలిరాకుపై సోన్లు

నిశ్వాసపవనంబు నింపకమ్మ!

జగిగుల్కు నిద్దంపుఁజెక్కుటద్దములపై

రహి సారెఁ గన్నీరురాల్చకమ్మ!

పొలుపొందునేత్రాబ్జములమీఁదఁ జికురంపుఁ

జేకటుల్ చేరంగఁ జేయకమ్మ!

వనజదళనేత్ర! ఘనతనుస్వర్ణమునకు
సలఘుపరిణాపశిఖని బైఁగొలుపకన్దు!
అన్దు! విహేతుధృతిచేసి యలమటంగింప
సిచటధైర్యులుబెలుంగ నెవ్వరమ్మ!

246

|| ఏటికినింతవంత తగుణ! ధరణీధవరత్న ప్రాప్తి ని
చోటికినేగుడెంచి నిను సుస్థిరతందగగారవిను, నీ
హోటమితేక మేల్పిరులమొదెద నేటికిఁగూడెదమ్మ! మా
మాటయే వేదవాక్యముగ మానక నమ్మఁగదమ్మ! నెమ్మదికొ". 247

— విష్ణుమూర్తివర్ణన —

|| అని బహువిధంబుల నూరడింపుచుండి రప్ప డత్యద్భుతంబు
ను ననంతకల్యాణంబు నపారకౌశూహలంబు నస్తోతాభిరామవిభవంబు
ను గంగబడంబుచక్రిచంద్రిధ్వజశతపతాితపత్రీకలశప్రముఖనానావిధ
భాగ్యలక్షణలక్షితామ్నా యమశిషుగజమంజీరపూజసింజానినాద విలస
చ్చరణకమలయుగళంబును నశది శావవ కాశనై స్సగ్రదసాంధ్రచంద్రికాసా
ణిధనుప్రబాధురధవళచ్ఛవిచ్ఛటాధురంధరతారకోదారకోమలపదనఖ
గుగడునుబొచ్చబొణించుస్తూపరిశంకాకరజగఘాద్వయుంబునుగటిస్థలసం
ఘటితహాటకనననశోభాప్రచ్ఛన్న సుంధచ్ఛాతకుంభరంభాస్తంభసంరం
భవిస్తంభత్రిభువనోద్దండచండబిరుదాంకమకరాంకపిఠమకళాసంపాద
కాంభంగరంగస్తోహనాంగశృంగార సౌరవారవధూయూధనాయికశో
పచిగోర్వశీనామవర్వశర్వరీనాయకముఖజన్మస్థోరుయుగసంఘముబ్రవే
ప్తితపద్మరాగాద్యనర్హు వినుత్తురిత్తుస్థితకార్త స్వరమేఖలాగుణసుందరి
కాఘణఘణధ్వానివిరాజమానకటిస్థలుంబును జతుర్దశభువననిర్మాణవీ
ణోవిచిత్రణాక్షిణపవిత్రచరిత్ర దాతృజనభాగధేయసమాశ్రయశతపత్ర
మిత్రామిత్రనేత్రయుగయుగ పద్వికచావికచసాప్రగుచిరప్రచురగుచినిచ
యసమీచినకంటునిగబోకలలితబంధురనుగంధ పరిలుబ్రహ్మోత్కర్షరం
గద్భంగీసంగీతభంగీసూంగశృఙ్గురంధరధవళార విందమందరావర్తాయ

వోద్గంబీరనాభీవివగుండును రంగదభంగతరంగవిభంగకృత్తివళీహ్యలీ
 ధకంగీరవోత్కంతాలుంతనానలగ్నుండును నగనగరఖగమ్మగీభుజగవన
 వదనదీనదీనసలానలానిలవదుజ మనుజమూర్తాండకాండజద్విషన్మండలా
 ఖండలకుండలికుండలపుండరీకభవా ద్యనంతకోటిబహ్మండభాండపిచండి
 లుండును సాధసాధోధిరాజన్యకన్యకాపయోగరధరస్థలపరిలిప్తఘుమ
 ఘుమాయమానసారఘనసార గంధసారకుంకుమనంకుమదపంకిలత్రీవ
 త్సలాంఘనాంచదచ్చచ్చవిచ్చటా పటలజటిలపటుతరోద్యన్యకాహారవి
 డంబమాననిశాలవక్షుండును విసీలసీలమణిఖచిత్రకంకణవలయముద్రి
 కాభరణోల్లసన్మూఖపుంజసమంజసనిజభజనానురాగ జనాభయప్ర
 దానప్రశస్తహస్త కమలండును సమస్తవసుంధరాధురంధగోదండవే
 దండశుండాదండదీర తరాజానుభాహార్గళచతుష్టయుండును సింధురా
 ష్టాలికాకేళికాణ్డాలికారాజద్వనమాలికా సంరూఢగాఢభాస్వత్తేజోవి
 రాజమానకొన్ముభరత్నాలంబిత్రీరేఖాయుక్తకంబుకంధరుండును రాజ
 కీరచంచూపుటప్రణీతపరిపక్వబింబఫలప్రతిబింబారుణాధరోష్ణండును జం
 చత్కాంచనసృజప్రసూనప్రతిమాననాసాపుటుండును సఖండలమణికుం
 డలఘృణిమండలమండితగండస్థుండును శ్రీకారవర్ణధిక్రరణనిపుణ
 శ్రోత్రయుగళుండును భక్తజనసంరక్షణాక్షిణకరుణాకటాక్షపీక్షణాం
 చత్ప్రబాతసమయసమున్నిద్రసహస్రపత్రపత్రజైత్రాకర్ణాంతాయత నే
 త్రుండును గుసుమశరాసప్రహసనసుందర భూలతాద్వితయుండును
 బంధురపరిమిళితలితస్మగమదళిలకరేఖాలంకృతఫాలఫలకుండును ని
 స్తంద్రసాంద్రచంద్రికాప్రకాశమానశరద్రాకానిశాకరమండలోపమాన
 మందహాసకందళితసుందరపదనారవిందుండును నుభయపార్శ్వసమా
 యత్యవైమానికచానురగ్రాహిణీనుణికంకణ క్షేంకారసంకులారావసంక
 లితపాణిధవళచామరానిలవిలోలబలభిన్నీలాలకజాలకుండును బ్రచండ
 గుదిపిచండిలమూర్తాండమండలమండితపూర్వసర్వతసార్వభౌమ రామణీ
 యుకవిచిత్రపద్మరాగప్రభాభాసమానకోటిరవిలసన్మూర్ధభాగుండును న

శ్రీగర్భాక్షయగదీశావచక్షుశంఖచక్రగనాభిద్యశాశాశ్చ యుధోపేతుం
 డును విద్యుద్వల్లికావేల్లితప్రావృషేణ్యపయోవాహాభ్యజాంబూనదాం
 బరడంబరాంచద్దివ్యమంగళ విగ్రహుండును ననంతానంతమునీజేతోవి
 రాజమానుండును ననంతకోటికందర్పసాందర్యరేఖావిమోహనండు
 ను దిక్కామిసీకుచ న్నబకతారశరశలాపాయమానయశోవిహంగుండు
 ను జయవిజయనందనునదాదిసేవితండును నగుచు లక్ష్మీనరాకాం
 తానహితుండై,

248

౪౫ శ్రీమద్రమామనశ్రీరవారాశీను

ధాకగుం డనురేంద్రభీకరుండు

సంతతాశ్రితమానిసంతానదితాబ

రంజనుం డగుహూవిభంజనుండు

బహుబలాగ్రహజలగ్రహవిగ్రహేంద్ర

పోషణుం డతులవిభరాషణుండు

నిరుపమవరదానవివహలయాగ్రణ

కల్పకుం డురగరాట్టల్పకుండు

కమలసంభవభవముఖాద్యమరలోక

నాయకుండు భుక్తిముక్తిప్రదాయకుండు

ప్రకటభువనత్రయతాణభవ్యగుణప

రాయణుండైన యాదినారాయణుండు

249

న॥ కల్పగుటంబాడగట్టిన,

250

౪౬ గంగ విష్ణుమూర్తిని స్తుతించుట ౪౭

కం॥ చెలియలపిండును దానును

జలశేఖణ భక్తివిసయసంభ్రమముల నిం

పలరారమొక్క ముందట

నిలిచి తగం శేలుమోడ్చి నిశ్చలమతితో

251

న॥ దేవాదిదేవుండైన యమ్మహాదేవు నిట్లనిస్తుతించె,

252

సీ॥ నీలమేఘముఁబోలు నిగివన్నెదాఁలు

చూచునెఱుఁగుపట్టు పులుఁగుదాఁలు

లాటి గళగలునమీఱు నెఱుఁగునెఱుఁగు పేను

చూచునెఱుఁగునెఱుఁగునెఱుఁగు పేను

జడదాగులకొలఁగు సరిగిఁగాఁజేపడఁబు

పచ్చనివన్నియపచ్చడగు

రక్కనులను గాలుచక్కి కన్నెనువాలు

సోఁసోంద మున్నీటిపుట్టువాలు

హాయిగ నెఱుఁగునెఱుఁగునెఱుఁగు పట్టి

పట్టి గాఁపపుట్టునెఱుఁగునెఱుఁగు పట్టి

నీటిగిరిజలమున నెఱుఁగునెఱుఁగు పట్టి

నిచ్చుఁగొనియడనేను నెఱుఁగునెఱుఁగు పట్టి

253

ఉ॥ పచ్చనిపట్టుపచ్చనియు పచ్చనిజొన్నయు పట్టియు

బచ్చనియుగాఁబుచ్చెని పచ్చనిజొన్నయు పట్టియు

బచ్చనిజొన్నయు పట్టియు పట్టియు పట్టియు

బచ్చనిపట్టియు నిసిరి బాగునెఱుఁగునెఱుఁగు పట్టి

254

కం॥ అనివినుతిచెడిపుత్తి

గనుగొని నెమ్మది నపారకగుడలిర్ప

దనయంకపీఠముననిడి

కొని శ్రీనారాయణుడు గొబ్బునవేడ్క

255

క॥ చెక్కిలిముద్దిడిమెల్ల నానెక్కుడుకన్నీరుఁడుడిచి యింపలరఁగురుల్

చక్కగనొనరిచియిట్లనానెక్కుటయోపట్టియేతెయ్యాత్తిబొంద

ఉ॥ రాజకుమారమన్నధుడరాతిభయంకరుడైన శంతనుం

డోజదలిర్ప నీ (హిమశిలోచ్చయ) నన్నికటార్చిసీమకు

రాజితలల వేటతమి రాగలఁజెల్లి, నతేగుడొచ్చి వి

భ్రాజితవ్రపుష్పఫలపల్ల నభాసితవృక్షహృద్గమే॥

257

క॥ తన రంగునవ్వనస్థల

కనుపమపథ వాభి రాముల పోవలెను.

మణి నేగుడెండు చచ్చుట

నినుగనుగొనితాళగట్టు నీజను కుమారి॥

258

ఉ॥ కన్నియ! నీవు నావృషభిభామణితో సత్మైనకూరిమి

వెన్నెల చంద్రుడులగలిసి పీఠులతలఁజలంగుచాప్పున

జెన్నెలరంగఁ దాపి పీఠజెంది తగం బాలుపొందుచెల్లున

నన్నియకెక్కగల్గెడి నవశ్యము నమ్మగదమ్మ! నెమ్మది॥” 259

వ॥ అని బ్రాజులో ముజ్జగంబులుగల మింటితెరువరియొజ్జ ముద్దు
పట్టిం బుజ్జగించి యంతర్థానంబునొందె”ననినవిని తదనంతరకథావిధా
నం బెఱిగింపుమనుటయు,

260

క॥ శ్రీలక్ష్మీభూమిళా! శూలాపిఠానుకూల భవ్యమశీలా!

నీలవిధాలనీల పిఠానుభవతా! శ్రేష్ఠశైలమోహితా॥

261

సీ॥ అవి రాజకాండల వాక్యతా శ్రుతి శ్రుతి

అవి రాజకాండల వాక్యతా శ్రుతి శ్రుతి

అవి పక్షభేది సాహిత్య శ్రుతి శ్రుతి

అవి పక్షభేది సాహిత్య శ్రుతి శ్రుతి

అవి రాజదివ్యాంబుల వాక్యతా శ్రుతి శ్రుతి

అవి రాజదివ్యాంబుల వాక్యతా శ్రుతి శ్రుతి

అవి జయపహరధాంగుల వాక్యతా శ్రుతి శ్రుతి

అవి జయపహరధాంగుల వాక్యతా శ్రుతి శ్రుతి

అవి మహాబోధకావ్యయాత్మానుభావ!

అవి కల్పనయోగి మనోబద్ధులగ!

అవి రత్ననంద నిత్యసౌఖ్యన భాత!

అవి లిఘాభాగినిల వాక్యతా శ్రుతి శ్రుతి

262

పంచచానురము॥ మురానురాద్యమృత్యు దోగ్రభూరిదోరసిద్వయా!
 ధరాధరాధిరాడ్విరాట్సుధారతైర్యబంధురా!
 దరాజరార్యరాజభృత్సుధాయశోధురంధరా!
 చరాచరాకరోదరిప్రశస్తోస్తులాద్భుతా! 263

ఇతి శ్రీమద్వేంకటేశ్వరికరుణాకటాక్షసంప్రాప్తకవిత్వ విద్యావిదితా
 పస్తంబనూత్ర హరితిసగోత్రపవిత్ర వెంకటనరసయఃనూత్యు
 త్రాన్నమరాజాన్వయపయః పారావారసంపూర్ణపూర్ణ
 మానుధాకర సకలగుణరత్నరత్నాకర విద్వజ్జన
 విధేయ రమణయనామధేయప్రణీతః బయినశం
 తనురాజచరిత్రంబను మహాప్రబంధంబు
 నందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

శ్లో॥ నదేవః పుండరీకాక్షో నచదేవ ప్రైలోచనః, నదేవో దేహ
రూపోసా నదేవ శ్చిత్తరూపకః॥ అశ్మత్రిమ మనాద్యంతం వేదనం
దేవ ఉచ్యతే । అజ్ఞాతశివతత్త్వానాం సాకారాద్యర్చనంస్మృతం॥ యో
జనాద్యస్యశక్తస్య క్రోశాధ్వా పరికల్పతే॥ అని యోగవాశిష్ఠమందు
సాకారాద్యర్చనము మందాధికారులఁగూర్చి చెప్పబడియున్నది. కూ
ర్మపురాణము, శ్లో॥ స్వీకేవంపరంబ్రహ్మ సాక్షాత్కర్తుమనీశ్వరాః
యేమందా స్తేనకంస్యంతే నవిశేషఃకర్యాః॥ పంచరాత్రము,
శ్లో॥ సతేరూపం సచాకారో నాయథాని సచాస్పదం॥ తథాపిపురుషా
కారో భక్తానాంత్యం ప్రకాశనే॥ శివాగమము, శ్లో॥ యతీనాం మంత్ర
ణాంచైవ జ్ఞానినాం యోగినాంతథా॥ ధ్యానపూజానిమిత్తంహి ధనం
గృహ్లాతిచేచ్ఛయా॥ సూతసంహిత, శ్లో॥ మార్గాణాంయేవిరుద్ధాంశా
వేదాంతేనవిచక్షిణాః॥ తేపిమందమతీనాంచ మహామోహవృతాత్మ
నాం॥ వాంఛామాత్రానుగుణ్యేన ప్రవృత్తా నేనుధార్థతదర్శయిత్వా
తృణంమర్త్యో ధావంతీంగాం యథాగ్రహీతే॥ దర్శయిత్వాతథాతే
షా మిదంపూర్వంమహేశ్వరః॥ పశ్చాత్పాకానుగుణ్యేన దదాతిజ్ఞాన
ముత్తమం॥...రూపంతుద్వివిధంప్రోక్తం చరం చాచరమేవచ॥ చరం
సన్యాసినాంరూప మచరం మృణ్మయాదికం॥ ఈ మొదలగుబహుప్ర
మాణములవలన నీశ్వరున కుపాసనయం దాచుటనములు కనఁబడువఁ
బడియున్నవి శ్లో॥ మాయా హ్యేషామయాస్ఫుష్టా యన్మాంపశ్యసి
నారద! సర్వభూతగుణైర్మృతం మైవంమాం బ్రాతుమ్వర్తసి॥ అను స్మృ
తికూడ మాయాధీనవిగ్రహముం జెప్పుచున్నది-ఈస్మృతి యంతర్జ్ఞాన
ర్మాధిశరణమందుఁ బరమేశ్వరునకుమాయాధీనవిగ్రహమున్నదనునం
శమునకుఁ బ్రమాణముగా శంకరాచార్యులవారిచే నుదాహరింపఁబడి
యున్నది- ఇట్లే కేనోపనిషత్తునందుఁగూడ దేవతలముందర బ్రహ్మ తే

జోరూపముగఁ బ్రాచుర్యవింఛననియు సగ్నామలతో సంభాషణచేసెననియు నున్నది. ఇంతతోఁ బ్రమాణప్రదర్శనామూలముచాలును. అనేక శ్రుతిస్మృతిపురాణభాష్యాదులంబట్టి “సతస్యప్రతిమాస్తి”యను శ్రుతికిని మూర్తిసద్భావపరతచేతనే వ్యాఖ్యానముచేయుట యుచితముకాని మూర్తినిషేధపరతచే వ్యాఖ్యానముచేయుట యుచితముకాదు. కనుక నీశ్రుతిచే బరమేశ్వరునకు మూర్తినిషేధ మెట్లుచెప్పవలెనో చక్కగ నాలోచించుడు. నిజముచే నాలోచించిచూడఁగా నీ శ్రుతికి వాస్తవమగుసర్థము పిద్వాంసులకు స్పష్టమయ్యెయ్యున్నది. అయినను బరముఖపిథానార్థమై ప్రౌఢవాదముచే నీశ్రుతికి నాచేరిట్టి వ్యాఖ్యానము చేయఁబడియున్నది. కేవలబుద్ధిబలముచేతనే వ్యాఖ్యానముచేయునెడల నీవిధముగనే తమతమబుద్ధులకొలది శ్రుతుల కర్థము మార్చవచ్చును. అందువలనఁ బ్రకరణోపబృంహణాదికమనునది వియే శ్రుత్యాదులకు వ్యాఖ్యానముచేయవలెనను సప్రవాచుముచూపుట కొఱకును బరులుచెప్పినయర్థము నిర్మూలమగుటవలన నెప్పుడుగ గ్రహింపఁదగినదికాదని తెలియఁజేయుటకొఱకును నిట్లు వ్యాఖ్యానముచేసితిని. కనుక సధిక లేఖనముతోఁ జాలును. ప్రతిమార్చునులు శిష్టులుకారిని యేదివ్రాయఁబడెనో యదియు ననాదంతీయమే. దానివినరించెద. ఎట్లు స్వచ్ఛమగుశంఖమగుఁగాచ కామలాదిగూఁప నేత్రతోపముగల వారికి శంఖము పచ్చనని జ్ఞానముగలుగునో యట్లు శాస్త్రోక్తావశ్యకర్మాచరణశీలురగు శిష్టులయగును. బ్రతిమార్చునాదివిద్వేషదోషావిప్రాంతఃకరిణులకు సశిష్టత్వజ్ఞానముకలుగుట న్యాయ్యమే. ఎంతవఱకట్టినేత్రదోషముపోదో యెంతవఱకు శంఖమందు శుక్లత్వమును స్వజ్ఞానమందు భ్రాంతిత్వమును నెట్లు తెలియఁబడదో యటులనే యెంతవఱకంతఃకరణయందుఁ బ్రతిమార్చునాదివిద్వేషదోషముపోదో యెంతవఱకు

ప్రతిమాద్యర్చనాపరులయందు శిష్టత్వమును దెలియఁబడను. అట్లుగానిచో యజ్ఞతేసాత్వికాదేవాః మొదలగువానిచే నత్వగుణకార్యమగు దేవపూజయు సాత్వికులగు తదచ్యుష్ఠాతలును నెందునిమిత్తము సిందింపఁబడుదురు-తదనంతరము

శంకరాచార్యచరణులచేతను బూహ్యోక్తదేవతానూపమగు కర్మము చేయఁబడినదని యంగీకరింపనలెను. అంతియేకాని యాదిత్యసుబిక్తాంబిష్టుమిత్యాదిశ్లోకోక్తదేవతార్చననూపమగుకర్మము చేయఁబడలేదు. అట్లు ప్రమాదములు గనఁబడుటలేదు.

అనుపంక్తులు కనఁబడుచున్నవి-ఇదియేమిట? ఇతఁడాకాలము దుండియుండెనా? లేక శంకరాచార్యులవా రెప్పుడైన నతనితో నేర్పిల్లుచేసితినిని చెప్పియుండిరా? లేక యేదైన నొకగ్రంథమును నేను బఠద్వారపాలకోపాసనచేసితినిగాని యాదిత్యమంబికాంబిష్టుమిత్యాదిశ్లోకోక్తపంచాయతనపూజ చేసియుండలేదని యాచార్యులవారిచే వ్రాయఁబడియున్నదా? లేక శాస్త్రిగారి కఠీతానాగతజ్ఞానమున్నదా? అలాగునఁగానిచో శంకరాచార్యులవా రిదిచేసి నా రిదిచేయలేదని నిర్భీతిగా నెట్లు చెప్పును-అంగీకరింపఁదగినదేయని యవధారణాపూర్వకముగ విధించుచున్నాఁడు-ఈవిషయమై విధాయక మేమనివిచారించుచో నేమియుఁ గానఁబడదు-ఒక కామశాస్త్రిశారివాక్యమే కానఁబడుచున్నది- కనుక తుమావిహనతుల్యమగు నసారగ్రంథపుఁబరిశీలన మిఁకఁ జాలును.

శుద్ధ పత్రిక .

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు	పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
౧	౧౦	పావు	పావు	౨౫	౨౫	శనకై	శనకై
౩	౮	జ్జియా	జ్జియా	౩౧	౨	దిశంతి	దిశంతి
౬	౧౫	ననియు	నని	౪	౪	రూపమునిచే	రూపముచే
౭	౧౪	సప్రశస్త	సప్రశక్త	౧౪	౧౪	బ్రతర్థనాధి	బ్రతర్థనాధి.
	౧౫	మిందలి	మందలి	౧౭	౧౭	కావున	కావునఁ
	౨౨	యోగి	యోగ	౩౨	౩	శోత్కర్ష	శోత్కర్ష
౮	౯	బృంహక	బృంహణ	౪	౪	యందు	యందుఁ
	౧౦	బృంహక	బృంహణ	౯	౯	మమృతర	మమృతర
౧౨	౨౫	పూపా	పూపా	౧౧	౧౧	స్వయతేస్తవా	స్వయతేస్తవా
౧౩	౧౨	బ్రాహ్మణులకే	బ్రాహ్మణాదులకే	౧౨	౧౨	ప్రతిష్ఠాత	ప్రతిష్ఠాత
౧౪	౧౫	హర్ద	హర్ద	౧౯	౧౯	దశస్వపి	దశస్వపి
౧౫	౨౫	వైదికుల	వైదికులన	౩౪	౩	కర్మాది	కర్మాధి
	౨౬	యినటు	యిటు	౩౫	౭	బ్రాహ్మస్మృత్య	బ్రాహ్మస్మృత్య
౧౬	౧౬	క్రింది	క్రింద	౩౬	౩	గాడపాద	గాడపాద
	౨౩	తదింద్రిగ్ం	ఇదింద్రిగ్ం	౪	౪	కాని	కాని
౧౭	౨౪	దాశీను	దాశీను	౨౭	౨౭	సప్రతీకేసవా	సప్రతీకేసహి
౧౯	౫	మూర్ఖాంభిక	మూర్ఖాంభిక	౪౧	౬	స్వన	స్వన
	౭	విష్వీశ	విష్వీశ	౪౨	౨౨	స్మృతీరానుసార	స్మృతీరానుసార
౨౫	౬	ప్రాప్తువంతి	ప్రాప్తువంతి	౪౩	౨౬	వాదిత్వం	వాదిత్వం
	౧౪	మామి	మామి	౪౪	౧౨	సత్యస్య	సత్యస్య
	౨౧	సమర్థిశి	సమర్థిశి			త్యాకారక	త్యాది.
౨౬	౭	వ్రాయబడె	వ్రాయబడె	౪౬	౧౯	వ్రాశిన	వ్రాశిన
౨౮	౨౫	కాకటే	కీకటే			త్యాకారక	త్యాది
౨౯	౧౭	హిత్యాచ్చుని	హిత్యాచ్చుని	౪౭	౧౩	బ్రంహ్మ	బృంహ
	౧౯	బుధ్వా	బుధ్వా	౨౩	౨౩	శ్మశ్రుత్యాది	శ్మశ్రుత్యాది
౩౦	౧౩	వరకు	వరకు	౨౫	౨౫	మాయా	మాయాధీన

యని మగలమనసోదగులు పృచ్ఛింపకపోరు. వారి ప్రశ్నకు సమాధానమేమన? నాక
 జరి కాస్త్రవిహితముకాక యెట్లు వేడుక గా జరుపబడుచున్నదో యట్లే యానాడు
 గర్భాధాన సంస్కారముమాడ వేడుకగ జరుపబడుచున్నది. వేడుకగాఁ జేసికొను
 పనులకు వధువు బాలికగానున్నను ప్రాథమమున నొక్కటియే. దాన మేనియే
 యు లేదు. అట్లుకాదు? యిప్పటి యాచారమునుబట్టి పూర్వకాలమున నైవసనాటి
 రాత్రి గర్భాధానము జరుగుచుండెడిదని నాధింపఁ బట్టుపట్టెదగా? అట్లులేని కాస్త్ర
 ములకులై నాచారములు బలవత్తుములని వీరియూతముమేట్లు నోచెడిని. వేదక
 స్త్రానుక్రమే శిష్టులచే నాధింపబడిన యాచార మారోపింపబడును. కాని వేదకా
 స్త్రీనిర్వరము శిష్టులచే నాధింపబడినను దదాచార మారోపింపబడునుకానేరదు. కాని
 వీరు చెప్పిన యాచారము ఖండితమగుచున్నది. ఎట్లన, మే మితవఱునజూపి యున్న
 శ్రుతిస్మృతిసూత్రవాదముల ననుసరించి బ్రాహ్మణులలో గర్భాధానాంతర వివాహ
 ములు మృగ్యములైనట్లు తేలినది. అప్పు డనుదననాటిరాత్రి గర్భాధానముచేయు
 టకుఁదగినకన్య యొక్కడలభించును? తగినకన్య లభింపనిచో నాచారమెట్లుజరిగి
 యుండును? జరిగినదనుకొందమన్నను నాయాచారముపడిపోయి వేడుక గా మూలమగు
 గారణమేమి? ఆ వేడుక లెత్తుకువారంభమైంద? ఒక వేళ నాయాచారము మహమ్మదీ
 యులు మనదేశమున దిండయాత్రకు వచ్చినపుడు పడిపోయి వారిబలాత్కారములకు
 పొంది వేడుక గామూతినదని కొందఱు చెప్పటలేదా? యని యందుగా? ఇందులకు సమా
 ధానము “బాల్యవివాహములు మహమ్మదీయబలాత్కారకన్యముల” యను శీర్షిక
 క్రింద నింద విస్తరించియున్నాము. కాన నందఱుమాడనగు, పోనిండ; వాదమునిమిత్త
 ము మనమునుజాలినట్లు తొలిరసోదగ్గనాంతరవివాహములున్నవనియు, నైవసనాటి
 రాత్రియే గర్భాధానము జరుగుచుండెడిదనియు నది మహమ్మదీయ బలాత్కారమున
 వేడుక గా మూతినదనియు కమ్ముకొనినను నిదియు నిరాకరింపబడుచున్నది. అదేమన
 వివాహదీక్ష నాలుగుదినములుగాని యెదురైనములు కాదు. ఐనను నదియవరాత్రికుం
 డ జరుపబడుచున్నది. అపరరాత్రియవఁ గా రాత్రిలో జనకమాడవభాగము.
 రాత్రి యిలువదిగడియలు దాటిపడవ ననియర్థము. ఆసమయము గర్భాధానమునకు
 దగినకాలము కాదని వేటు, వచింపవలయునా? ఇట్లుచెప్పిన నావెంటనే మనసోదరు
 లు ఎరల నొ గర్భాధానముకాదని నావెంటనే పొన్నువేసి యందు వధూనరుల గూ
 ర్పుండఁబెట్టి గర్భాధానమునందువలెనే సత్సంతానముగలుగవలయుననెడి యాగ్య
 చననిరయమునోడూడిన ఫలదానముల నిప్పించుచున్నారు. అట్ల జరుప
 వలయును దీనింబట్టి పూర్వము గర్భాధానము వాలననాటి రాత్రినో లేక
 నైవసనాటి రాత్రినూ జరుగుచుండెడిదని ప్రతివాగము చెయకమానరు. ఇని
 యును కాస్త్రోక్త కర్మలు కావు. శ్రీులుచెనెడి వేడుకలు. వానినిఁజేయకున్న
 బ్రత్యవాయములేదు. వేడుకలు చిన్నగానున్నవధూనరులకు జరిపినను విరు

ధములుకానేరవు అటులేని నాసాన్మువీడ వధూవరులుగూర్చుండగా నడచునొక వస్త్రపుటుయ్యెలనమర్చి యంగొకబొమ్మనుంచి బాలురగుంబులించినట్లుతలంచి నోల పాటులుమున్నగునవి పాడుచున్నవారు, కానఁ బూర్వకాలమున నాటికాత్రినే గగ్బాధానముజరుపఁబడి సంతానమునాడగలిగెడియాచారమున్నట్లు వోచుచున్నది. లేనియెడ నీ యాచారమెందులగువచ్చినదని కొందఱుప్రశ్నించుచున్నవారు. ఇవియు స్త్రీలుకావించెడి యుత్సాహకాగ్యములుకాని రజోదగ్ధనానంతరవివాహములను బోధించునవికావు. యీవాదమును మన మంగీకరించినయెడల నివృద్ధు సాధారణముగా గగ్బాధానమునైనయనినట్లు తోమ్మిదిమాసములునిండిన వెనుకఁ బ్రసవించుచున్నవారు. కాని గగ్బాధానమంటే యాగాత్రి శైలవాణుగమునఁ ప్రసవించువారు కాన గార. కనఁ బూర్వకాలమున వివాహమునాటి కాకన్య తోమ్మిదిమాసములగగ్బాధానముకలదని యు నాగర్భిణిని వివాహమాగుచుండెడివారనియుఁ శిశువలనవచ్చును. అప్పుడు పూర్వకాలాచార మిపుడాచరింపవలయునన మనమును గగ్బాధానమున స్త్రీలకే వివాహములుచేయవలసినవచ్చునఁదా. దీనికిమనసోదరు లంగీకరింతుగా? అంగీకరింపరు. అంగీకరింపరని సమాధాన మేమని చెప్పుదురు? పూర్వకాలమున సద్యోగగ్భమునఁ బుత్రులు జనించెడివారని పురాణములవలనమనుచున్నారము. కాన గగ్బాధానమునాటింకాత్రినే సంతానముకనియుండుని సమాధానమునఁజెప్పెదగా? అటులేని సద్యోగగ్భమునకలదు దోమ్మిదిగడయలకాలము కవులయునని పురాణములచెప్పుచున్నవి. ఇపుడానాత్రిపునానకాశములేకయే యొకగంటలోపల బిడ్డపుట్టినట్లు పాటలఁబాడుచున్నారు. ఇట్లుపాటఁగూను? వాదముకొఱకు దానిఁగూడవంగీకరింతము. అపుట్టినబిడ్డ కొయ్య బిడ్డయేకదా. అటులేని బూర్వకాలమున రజోదగ్ధనానంతరవివాహములవలనఁబుట్టిన బిడ్డలు కొయ్యబిడ్డలని యీ యాచారమువలనఁ దోచుచున్నది. దీనినినిజాబియే మన పూర్వులు గజోదగ్ధనానంతరవివాహములనమాని బాల్యవివాహములను స్థాపించుకొని యుండుదుర నెహెన్! నవ్య; ఇటువంటియుత్పలనాపికదా నూత్రిములను మనసోదరులు సమన్వయింపవలసినది? ఇక వారవాదముజయించుట లేమికోదవ! ఈమాటలకేమికని, గజోదగ్ధనానంతర వివాహములు స్యధా నూత్రినిపిమ్ములని గౌరవాధర్మముకొత్తిమునాని యీ ప్రకాశంప్రాప్తోః॥ వ్యా॥ “ఋతుదగ్ధనాత్రినే గేన జేయా॥ గౌ॥ “అప్ర మన్యకదోషీ॥ వ్యా॥ తస్మిన్ కాలేఽప్రయచ్చ నిత్రాది దోష పవాక్ ఫలతి” అను వచనముతో జయార్థరీ సాటింపఁబడుచున్నది. అనఁగా ఋతుసాక్షియగుటకుఁ బూర్వము కన్యాదానము చేయవలసినది. అటుచేయనిచో దండ్రీ మండలగువారు దోషులగుచున్నారని వైవానికర్థము. ఇట్లుండఁగా మన సంఘసంస్కార ప్రాయసోదరుల రజన్వలావివాహములు నూత్రివిశ్రాంతిములని వాగించుటకంటె లోకాపకారకార్యము మఱియొకటికానరాదు.

సంస్కర్తలు రజస్వలావివాహములు పురాణోపదేశము

విహితములను నాధించిరా ?

లేదు. వారిలో వారుగూర్చుండరజస్వలావివాహములు పురాణవిహితములనియుగాక చెప్పకొనుచుండులేకాని పురాణములనుజూచినపాపము వారి నెన్నఁడునా. గొండియుండలేదు. అదేమన బ్రహ్మపురాణోల్లభాగముందు సూర్యునకును సూర్యపుత్రుకయుగాపిష్టికిని సంవాదరూపముననున్న 98 వ అధ్యాయమును జూడఁడు. అందు సూర్యునికి ఛాయాయనభాగ్యయందు తనశిష్యురండను పుత్రుఁడును విష్ణియనుకూతురు నుదయించినట్లును నందు విష్ణి భయఁకఁగ్గొనెన పితగరుాపము కలదియై యున్నట్లును సూర్యుఁడాకూతునకు వివాహముజేయందలంచి యెవ్వని కెవ్వని కీయఁబ్రయత్నించెనో వాఁడు వాఁడెల్ల దానినివివాహమై మే మేమనుభవపడవలయునని ప్రశ్నింపఁగా దినకరుఁడు దిగులుపడియుండటం కని పితాగవత్తియనను వివేకినిధియగువిష్ణి తనతండ్రియగు విభాకరునికిడకువచ్చి యుభయించు నిట్లుచెప్పెను. బాలామేవవతే యస్తు దద్యాత్క్ర-న్యాససురూపితే, సక్యితార్థోభివేల్లోకే నపేద్ధుష్కృతవాస్వితా, చిరతృద్వస్త్రిందూఘం యావన్నద్ధితమాత్మయా, తావద్వివాహాకన్యాయాః కిత్రాకర్తవ్యః ప్రయత్నః, ... వితిచైదన్యధామరన్యత్పితాననిగ్నియాదా” బాలిక గానున్నచోనే యందగాడగునరుని కేతిండ్రియిచ్చునూ యలఁడు లోకమునందుఁ గృతార్థుడగుచున్నాఁడు. లేనిచో నతిండు దుష్కృతుఁడు నాలుగువత్సరములబొందిఁ దినత్సరములబొంపలఁ దిండ్రిచేఁ గూతునకుఁ బ్రయత్నిపూర్వకముగా వివాహము చేయఁగగినది. మఱియొకవిధముగాఁజేసినయెడ నాతిండు నరకమునుబొందుచున్నాఁడని యర్థము. ఈ విషయది వివాహముచేసికొనవలసిన బాలికయేమిడి, పూర్వకాలమున మన బాలికను తమకు గాల్య వివాహమే చేయవలసినదని గాని తమన్న దండ్రులకు వివాహములుపడనియు, తప్పయుండగా మన సోదరులు పూర్వకాలమున రజస్వలావివాహములే యున్నవనివాగించుటఁజూడ వారు పురాణముల జూడలేదని వ్రాయుటకు సంశయంపవలయు నాచిలము. ఇది తియకాదు. ఆగూర్చుప్రతి యేయిండున బాలికకు వివాహముజేయుట యుపరిమోచెప్పియున్నది. అది పినుఁడు. “యవలజాం నజానాతి, యావత్క్రిగతి పాఁకుభేతావత్క్ర-న్యా ప్రదాతిన్య చోచేత్సిత్రో ిధోగతిః, సిద్ధి నెంపవలకు గుర్తబాగగ, యెంతవలకు దుష్కృతో నానుకూనుమండునూ యంతకులొపలనె కన్య దానము చేయఁదగినది. లేనిచో దలిదండ్రుల కధోగతిలబింపించును, అని యగము. భవిష్యస్మిరాణము 182 వ అధ్యాయమునందు వివాహాధిగోప్య సూర్యుఁడగురునితో నీట్లు చెప్పచున్నాఁడు“పితృగ్రహేతుయాకన్యాగజపశ్య త్విసంస్కృతా! పతింతిపితృప్రస్య కన్యాపవతలభవేత్, శుస్తుతాంవరయేత్క్ర-న్యాం బ్రాహ్మణ్యో జ్ఞానదుర్బలః అక్రాదేయ సుపాంక్షేయం తలంద్యా ద్వ్యవశీపతిం, అనఁగా నేకన్య తిండ్రియింట నవివా

హితమయ్యండి రజస్వల గమమన్నో యా మెపిరియలు పలికులగుచున్నారు. అపె
 కృపలయగుచున్నది. అప్పుడని భానమర్చుండైన యే బ్రాహ్మణుడు వివాహ
 మాడనో వాడు క్రాధమునందు భోక్తృత్వమున కనఁపించును, నసాంతయుండు
 ను, వృషలీపతియు నగుచున్నాడని తెలియవలయును. పురాణములు దిట్టివచనములు
 వేనవేలుకలవు. గ్రంథవిస్తరభీతిచే విడిచి యిలిపోవవలయు మొక్కదానిని గనబఱచి
 వెదము. చూడఁడు పంచమామ్నయమని సకలజనులచే బాగ్దత్తము గాంచుచున్న
 భారతముడు “సప్తకన్యారాధ్యం వివాహస్సావ్యవర్తికః । కన్యాభ్యాశ్చస్యతేరా
 డౌ ! అన్యథాధర్మగర్హితః” అని విశ్పష్టముగ వ్రాయబడియున్నది. దీనివలన నేడ
 కాలమైన వివాహము సమస్తవర్ణములవారి కాచరణీయమనియు గన్యకను నదియే ప్రకంస
 నీయమనియు పతీయింకఁ ధముగా (రజస్వల) వివాహములేముట ధర్మమునకు
 సర్వసాధారణ దేలియవచ్చుచున్నది. ఇంకను దేవీభాగవతాద్వైతము శ్రీబాల్యవివా
 హములు బలపఱచుచున్నవి. వానిని గ్రంథవిస్తరభీతిచే వదలితిమి.

దేవయానిరణయము.

నిగ్రు పురాణేతిహాసములలో రజస్వలా వివాహములు నిషేధింపబడినవని చెప్పి
 యున్నారు. అటులేని పరితాప పురాణేతిహాసములు రజస్వలా వివాహములు
 బుద్ధిగిట్టు చెప్పటం దిరుచ్చుకాదా? అగును. అయిన దేవయానియను బ్రాహ్మణకన్య
 రానిదగ్గ నానంతరి వివాహము కానించుకొనిన ట్లీదిగవ నుగావించిన పద్యమువలనఁ దెలి
 యవచ్చుచున్నదిని చెప్పుచున్నారు. “ఉ॥ నీవు నా బ్రాహ్మణావలి వినీతుడ పేరునుగన్య
 కికో మహాదేవకలావతంస! రవితేజ! వివాహము నీస నాగు ముక్తభావజాళికి నై
 యది పన్నుగ నన్ను బరిగ్రహింపు సంతోషనితోడ శుక్ర దయాచేయుము నామత్రేయం
 బు నావుడున్”

ఇందును “నీసను నాపను ముందు భావజాళికిని వివాహమైన” దని దేవయా
 ని కమనితోడ చెప్పఁజూచును. దేవయాని రజస్వలయు బ్రాహ్మణులొకండనియుడ మన్మ
 ఛకైకిచే నీసును నానఁ గు ముట్టి వివాహమైనదని యెట్లు చెప్పును? చెప్పనేరదు. తెలి
 యయాని బ్రాహ్మణుడగు శుక్రుని కూతురు. కానఁ బూర్వకాలమున రజస్వలా వివా
 హము లాచారములొనర్చునట్లు కింతకంటె నిదగ్గన మేమికావలయు నని ప్రశ్నించు
 చున్నవారు. ఇందులకు సమాధానము. శుక్రుడు మహాపండితుఁడు వివేకినిధి, ఆరిసిక్కు
 ఁరు దేవయాని. ఆమె వివేకవతియనుటలో నబ్బుగ మేమియులేదు. విజ్ఞురాలగు దేవ
 యాని బాల్యమున (8, 10, ఏండ్లలోపల) నీపాటిమంటలు చాలకాలమునుండి తనతో

హిత్తుయ్యండి రజస్సును గనుచున్నదో యా మెపితులు పలికులగుచున్నారు. అపె
శృవతియగుచున్నది. అవృషశ్చి భావమగుచుండెన యేబ్రాహ్మణుడు వివాహ
మాహానో వాడు క్రాంతమునందు భోక్తృత్వమున కనఁచుచును, నసాంక్షియును
న, వృషశీపతియు నగుచున్నాడని తెలియవలయును. పురాణములు దిట్టివచనములు
వేనవేలకలవు. గ్రంథవిస్తరభీతిచే విడిచి యితిహాసవచనము మొక్కదానిని గనఁబఱ
చెదము. చాడుచును పంచమామ్నయమని సకలజనులచే బాగ్ధ్యము గాంచుచున్న
భాగతిమఁడు “సప్తనవస్థిరాద్యావం పివాహస్సాన్వ్యవర్తికః । కన్యాయాశ్శృన్వతేరా
నక! అన్యధాధర్మగోపితః” అని విశుష్టయుగ వ్రాచుబడియున్నది. దీనివలన నేటి
కాలమే వివాహము సుప్తవర్ణములవారి కాచర్యముమరియు గన్యకను నదియేప్రకంస
నీచుమనియు పతియొకఁడముగా (రజస్వలని) వివాహముఁ జేయుట ధర్మమునకు
ఁగొప్పనియుఁ దెలివచ్చుచున్నది. ఇంకను దేవీభాగవతాద్వైతము నీబాల్యవివా
హములను బలపఱచుచున్నది. వానిని గ్రంథవిస్తరభీతిచే వదిలితిమి.

దేవయాని. రజయము.

వీరు పురాణేతిహాసములలో రజస్వలావివాహములు నిషేధింపఁబడినవని చెప్పి
యున్నారు. అటులేని పరితాప పురాణేతిహాసములు రజస్వలావివాహములు
బలపఱచుచున్నట్లు నిరూపించుకాదా? అగును. అయిన దేవయానియను బ్రాహ్మణకన్య
రసోదగ్ధనానంతరవివాహము కానించుకొనిన ట్లిదిగవ ను గాహరించిన వద్యమువలనఁ దెలి
యవచ్చుచున్నదని చెప్పుచున్నారు. “ఈనీవునాచిన్మాచారివి నివీతుండ వేసునుగన్య
కక! మహాదేవపితృలొకంప! రవితేజ! వివాహము నీకు నాకు ముక్తభావజాతికి మై
యడి పన్నుగ నన్ను బరిగ్రహింపు సంజివనతోడ శుక్ర దయచేయుము నాకుఁబ్రేమం
బు నావుడున్”

ఇందును “నీకును నాకును ముందు భావజాతికిని వివాహమైన” దని దేవయా
ని కిమనితోఁ దెప్పింపుచున్నది. దేవయాని రజస్వలయు ప్రాయములొందునియుడ మన్య
ధర్మకించే నీకును నాకును ముందే వివాహమైనదని యెల్లుచున్నామి? చెప్పనేరదు. తెను
యాని బ్రాహ్మణుడగు శుక్రని కూతురు. కానఁ బూర్వకాలమున రజస్వలావివా
హము లాచారములొన్నవనుట కింతకంటే నిదగ్ధన మేముకావలయునని ప్రశ్నించు
చున్నవారు. ఇందుంకుసూధానము. శుక్రుఁడు మహాపండితుఁడు వివేకినిధి, ఆత్మనికూ
తురు దేవయాని. అమె వివేకవతియనుటలో నబ్బుర మేమియులేదు. విజ్ఞురాలగు దేవ
యాని బాల్యమున (8, 10, ఏండ్లలోపల) నీపాటిమాటలు చాలకాలమునుండి లనతో

గలసి మెలసి! తాచెట్టినయన్న మునునిని తనజనకునికడఁ జరుపుచున్న కమనిగో మాట్లాడఁగూడదా? మాట్లాడుటకు సమధికతచాలదా? ఈమాత్రపుమాటల మాట్లాడుటకు రజస్వలయైన యడవలయునా? ఊడవలయునని విధిగాఁ దలఁపవలయునా? అవసరములేదు. ఈవిషయమును సప్తమనితలందుట కిదివలయు నూర్వపుత్రియగు పిష్టిచక్ర చారినంత సాక్ష్యమైయున్నది. ఇందిలకు పిట్టియొక చిన్నకథను విన్నవించి యీ విషయమును విడిచెదము. తొల్లి నప్పయ్యదీక్షితులవారు దాక్షిణాత్యపండితుల నెల్ల దనపాండిత్యలికాయమున నోడించి యున్న నేత్యపండితుల నోడంపవలయునను నుద్దేశమున నవద్వీపమునకుఁబని యవటి పండిత సార్వభౌముడైయున్న రత్న ఖేటదీక్షితులనివాసమునకు వివాదభిక్షాధామై యరిగెను. అరణ్య ఖేటదీక్షితుల యాయదయమునఁ గాగ్యంతరమునఁ బరిసర గ్రామమున కరిగియుండిరి. అపుడు రత్న ఖేటదీక్షితుల యనుంగ్రహణతొలెనిమిదేండ్ల బాలికాపాణి వాకిలిసలుగుచు నప్పయ్యదీక్షితులవారిని మీరెవ్వరు? ఎక్కడకుఁదెచ్చితిరి? అని ప్రశ్నించెను. అపు డప్పయ్యదీక్షితులవారు తానదక్షిణదేశపుఁబండితుఁడననియు స్వదేశపండితుఁడనిని జయించి యదీచ్యపండితాఖండలుఁడు రత్న ఖేటదీక్షితుఁడుకలఁడనివిని వారికడ వాదభిక్షునుగోరి వచ్చితినినియు స్వచక్ర వినిపించెను. అప్పుడుఁబని విస్మయముగొని యాచిలుకలకొకటి తన మృదుపుధురగంభీర శాపణములఁ దనతండ్రిప్రభావము నాకుకవితతోనిట్లుకర్ణించినది.

“ వివశ్చైతానుపశ్చిమే వివాదకేలిరశ్చైతే

సపత్నీ జ త్యయత్న మేవ రత్న ఖేటదీక్షి నే

బృహస్పతీశ్వజల్పతి ప్రసర్వతి క్వ సర్వరా

డనచ్యుఖశ్చ సమ్యఖి స్పృతుర్ముఖోపి దుర్ముఖః ”

యత్నిములేకయే శత్రువులజయించు రత్న ఖేటదీక్షితులు పండితసముఖమున వివాద కేలినినిశ్చలంఁడై యుండెనేని బృహస్పతి మూలాడుటెక్కడ? సమాప్రపణి వలించుటెక్కడ? పణ్యాఖచతుర్ముఖులు విముఖులుకావలసినదే” యని దీనియధము. ఈపద్యమునువిని యప్పయ్యదీక్షితులవారు వాదమునం దాశనదలి వెనకనుమరలిని యాకథ పెద్దలవలన వినియున్నవారము. ఇట్లుండగాఁ గవిశిఖామణియగు కపింద్రానికూతురు జేవయాని కమనితో “నీకును నాకును మున్ను భావజక్తైనయిన యది” యని చెప్పినంతమాత్రమున జేవయానికి రక్షోదర్శనానంతర వివాహము జరిగినదని చెప్పట యతిహాస విరుద్ధమని వచించుటకు సఁదియములేదు. సంస్కృతాంధ్రభారతములయందు నెచ్చటను వివాహమునకుఁ బూర్వము రజస్వలయైనట్లు మనసోదరులలాక వచనమైనను వాపి యుండలేదు. కాన మనసోదరులవాద మసంగతమని తెలియవచ్చినది.

దేవహూతివివాహము.

మనసోదరు లీసతీమణి బ్రాహ్మణకన్యయనియు, నీ మేను^{సోదరు} శోదర్యనానంతరమున నీ మెలండ్రయగు స్వాయంభువు కర్ణముడను బ్రాహ్మణునికీచ్చిపరిణయముగావించినటుల భాగవతమున వర్ణింపఁబడియున్నదినియు, గాన పూర్వకాలమున రజస్వలావివాహములు బ్రాహ్మణాలయందఁ బ్రాచుర్యముగా జరుగుమిందెననియు వచించుచున్నవారు ఇంతకంటెవిరుద్ధకథ పుద్ధిచేయు నొందుండదు. శ్రీమద్భాగవతము స్మృతీయస్కంధమున శ్రీమహాపిష్ణువు కర్ణముని తనస్సునకు మేచ్చి ప్రత్యక్షమై “నడచావిప్రరాజషిఁ రహిష్యాశతరూపయా ఆయాస్యతిదిద్విత్యుస్తాం పరశ్వ భగ్నకోవిదః” అత్యజ్ఞాను సీతాపాగిం వయస్వీలగుజాన్వితాం, పుగ్గయంతింపతిం దాస్యత్యనరూపాయతే ప్రభా, యను వాక్యమును జెప్పియున్నాఁడు. ఇందులకు శ్రీమదాంధ్రీమహాభాగవతమున “ప్రజాపతిపుత్రుండును సమ్రాట్లును నయిన స్వాయంభువమానువు బ్రాహ్మవర్ణజేతమునందు సప్తాక్షఁ వ మేఖిలా వందెత్తి మహిమండలంబుఁ బరిష్కరించుచున్నవాఁ డమృతాత్ముడు డపరదివస్మున్న నిందులకు శతరూపయాను భార్యా సమేతుండై భక్తిత్వకామయగ కూతుం దొడ్కొని భవదీ యన్నధికం జనుదెంచి నీమ ననురూపవయస్వీలసంకల్పగుణాకంఠున తనపుత్రుం బరిణయంబుగావించుననియున్నది. దీనింబట్టి మనసోదరులతిలంపు కొంతదీక్షింపని బ్రాహ్మణవాదభాగము నశించుచున్నది. అదేమన? ఇండు దేవహూతి “అనరూపవయస్వీల” యని చెప్పబడుచే వివాహము నాటికి వయస్సు పచ్చియున్నదని తెలియవచ్చినను “బ్రాహ్మణజేతమును బాలించు స్వాయంభువచునువు కూతురు” అని చెప్పబడుటచే దేవహూతి బ్రాహ్మణకన్య, యని మనసోదరులు చెప్పినమాట కూటపదముని పోషణచున్నది. రాజకన్యకలకు శోదర్యనానంతర వివాహములు జరుగఁగూడదని వాదించువారెవరు? పోనిండు. వాచుసుగ్రీమిత్తము దేవహూతి బ్రాహ్మణకన్యయని కొంచెముకాల ముంగళకంటి గూ మె కెన్నియేండ్లకిది వివాహమైనదో విచారించుకొందము. మనసోదరులు వధూవరుల వయస్సునుగూర్చి ముచ్చటించునపుడు వరునిప్రాయములూ మూడింటి రెండుభాగములు, అనగా నిలువది నాలుగేండ్లు పురుషునకున్నప్పుడు పదిగూ టేండ్లు పడతికి ఉండవలసని చెప్పుచున్నవారు. దీనింబట్టి కర్ణమునివయస్సులూ మూడింటి రెండుభాగములు దేవహూతికి నుండవలసనట నిశ్చయమేకగా. ఇప్పుడు వివాహమునాటికిగదామనిగోవయస్సెంతయుండెనో తెలిసికొనవలసియున్నది. ఇందునుగూర్చి భాగవత తృతీయస్కంధమున 21 వ అధ్యాయమున “ప్రజాస్మితేతిభగవాన్ కదామో బ్రహ్మణోదిలః సగన్వత్యాం తపస్తేషే సహస్రాణాంసమాదతీ” దీనికి వేఱుగ మేమర్థముప్రాయముటకన్న సార్వభౌమవతములలోని పద్యమునుప్రాయములయించితమనితలంచి యీ దిగువ దానిని ప్రాయంచున్నారము. “ధీరగుణుండు సరస్వతీతీరమందుఁదెలి పదివేలదివ్య వల్లభము లాలించపము సేయుదు నొక నాఁడు జపసమాధి

నుండి యేకాగ్రదిష్టుడై నిండువేడ్క, దీనింబట్టి కర్మములు పదివేలదిగ్విసంవత్సరములు తపస్సుచేసినతరువాత శ్రీమహావిష్ణువుప్రత్యక్షమై నీకోరికప్రకారము సంతానమునుగనదగినవలెని దేవహూతియనుదానిని స్వాయంభువమనువు తీసిచట నీనువివాహముచేయవలసి చెప్పియున్నవాడని అట్లే జరిగియున్నది. కర్మములు పదివేలదిగ్విసంవత్సరములు తపస్సుచేసినవాడని. సంతానార్థమై తపస్సుననుచు బోవుటకుముంద నిలువది సంవత్సరములైనను బ్రాయముండవలయునుగానా. అపుడాయనకు పదివేలయులు వది సంవత్సరముల ప్రాయమువచ్చినమీదఁ బరిణయమైనట్లు నిశ్చయమగుచున్నది. దేవహూతి యాకర్షణముని కరురూపగురుస్కరుని చెప్పుబట్టటచే నీమే కాలువేల గూఱువందల గురుబదిసంవత్సరములు వివాహమునాఁటి వున్నట్లు స్పష్టమగుచున్నది. ఓహోహో! మన కెండినాఁడు చెతయమరూపమైనప్రాయములోఁ బరిణయము గానించుకొనుచున్నది. బబీ! బబీ! మనసోదరు లాఱువేల యాఱువందలగురుబది సంవత్సరముల నుంచి ప్రాధావసరమున్న తమబిడ్డలను స్వాయంభువమనువు దేవహూతి కిఁజేసివట్లు చేయవలసినదే. ఈ ప్రాధుమ్యం దగినప్రాయముగానున్న కర్మమునివంటి బామాతలను సంపాదింపవలసినదే. ఇట్టి బామాతలువశుల్కములకోఁ బనిలేకయే సంభవింపకపోదుగా? ఇటువంటి సద్వివాహములు మనసోదరులు చేయుచుండగాఁ బాచిసహింపలేక పూర్వచారపరమాయణు లాక్షేపించిలేని వానిని మూఱులాం! ద్విపాదపశువులాగా! యని సంబోధించి వశుల్కముల చేసినను గోపములేదు.

లోపామూదాపరిణయము.

ఈవిషయమునుగూర్చి మనసోదరులలోఁ గొందఱు తెలుఁగు భాగతములొనున్న “అదిలోపాముద్రయను నామంబుతో యావనంబునుదాల్చి కన్యకాశతంబుతో నుప్పుచున్నంత” అను వాక్యముంగిని యిందు లోపాముద్ర యావనంబును దాల్చినపిదప నగస్తుని వివాహమాడినట్లు వర్ణింపఁబడియున్నది. లోపాముద్ర బ్రాహ్మణకన్య, కావునఁ బూర్వకాలమున జన్మలావివాహములు జరుగుచుండెడివని వాదించుచుదలిడియున్నవారు, ఈపండితులమతము తాముప్రమాణముగాఁ జూకొన్న వచనమును బూర్ణముగాఁజరిచి గొందలియధఁ మును ప్రసించియుండిలేని లోపాముద్ర బ్రాహ్మణకన్యయని వాకొనియుండరు. లోపాముద్ర తుట్టికన్యకాని బ్రాహ్మణకన్యకాదు. మాఱుగా మనసోదరులిచ్చిన వచనముననే “అగస్తుడు తనతపశ్చక్తిజేసి పుత్రికాముండయిన విదగ్ధుగాజాని కొక్కిగూఁతుంబుట్టించిన నది లోపాముద్రయను నామంబుతో,..... నెఱిగి యావనంబుదాల్చిరూపవత్తియై..... యెప్పుచున్నంత”

అని చెప్పబడియున్నది. దీనింబట్టి లోపాముద్ర పదార్థ గాఢానూతనని తరితునదని నది. త్రితయకస్యం గాంధర్వవిధి ననుసరించి బ్రాహ్మణులకు వివాహమాహ్లాదుగు ననియు నట్టివివాహములు పూర్వకాలమున జరుగుచుండెడివనియు నిదివలకొకటికరించి యున్న వాదము. కాని లోప ముద్రవివాహము మనసోదరులవాదమున కుపకారమే నియుఁ జేయుటబట్టి కాని యిందొకవిశేషము లేదుమన్నది. అదేమన అగస్త్యుడు పుత్రివేటికి పెద్దవాఁడైతమస్సుచేసి గానివలన మహిమవాఁడైచి యెప్పటికిని వివాహే ద్యలేక నిరస్తయై చిహ్నించుటకుని యతనిపితృగులు “అయ్యో! ఏము నీపితరులము. నీవు బ్రాహ్మచారివై యధికవిద్యచే సంతతియెల్లక తపంబుఁజేయుచున్నవాడవు. అది కారణంబుగ మా కుష్ట్యుగితిలేదు. ఇకనైన నీవు పరిాయుధై సంతానంబుపడదుము. మేము పుత్ర్యునిపడదుముమనిన శట్టుచేయుదునని యగస్త్యుండుతనకృత్రించేసి పదర్థ గాఢానూతన గాంధర్వకూతులు లోపాముద్రను బుట్టించి గూఢానూతనమునాల్పిన పదప వివాహమాహ్లాదు కలము. మనసోదరు లీదృష్టాంతమునుగూనినపుడు తాయును పవత్యక్తచేఁ బెండ్లిహోతుండ్రం బుట్టించి వారు గూఢానూతనమునాల్పినపదప వివాహ మాహ్లాదలని నేటంబగుచున్నది. అట్లు మనసోదరులు వివాహమాదుచుండేన మన మెదుగాడుదుమేని అది నిషిద్ధమగుటకు సందియములేదు. గూచితిగా! మనసోదరు లెటువంటిదృష్టాంతములతో రజస్వలావివాహములను సావంపదలవియున్నాఁగో! వారికృపాస మొకపారి చిత్రించినఁ జంద్రరేఖానిలాపమువంటిగ్రంథములు వేదములు గను, గోపము నెగఁజెప్పిన వేదము చంద్రరేఖానిలాపముగను మూఱుముగను. కాని కేమి కాని మనసోదరులుచెప్పినట్లు పురాణేతిహాసములుకాని యందరికథలుకాని రజస్వలావివాహమును బోధించుచున్నవనుసుగతికళవిషాదదృశ్యమని చెప్పనొప్పును.

ఇంతవఱకుమేము విన్నవించినదానింబట్టి దేవయానికి రజస్వలావివాహము జరిగి నట్లుభాగమువలనఁ జెలితునచ్చుటలేదనియు. దేవహూతిలోపాముద్ర రజస్వలయైన పదప వివాహేతిహాసము వారు త్రితయకస్యం గాఢానూతనవివాహములు కాత్మ్యైర్బుద్ధములు కావనియుఁదెలియఁబుచ్చింది. ఒకవేళ వాదమునిమిత్తము దేవయానీ దేవహూతిలోపా ముద్రలను గ్రాహ్యంకస్యంక గాఢానూతనంబి వీరకే కాక మఱికొందఱు మహర్షుల కస్యంకుఁగూడఁ గనోదర్శనానంతర వివాహములు జరిగినట్లుమొదించినను నిపువివాహకర్మము సంస్కరించుటకు వలనుపడదు. అదేమనెదరా! మహర్షులు తామచరించియుతగుల నాచరించఁడని చెప్పినపని మనకుగ్రాహ్యముకాని వాగచరించియుతగుల నాచరింపవలన చెప్పినపని మనకుస్వీకరణీయ మెన్నటికినిగాదు. మఱియు వాగచరించకపోయినను నితరుల నాచరించుడని చెప్పినపనియు మన కుపాతేయమె యగుచున్నది

కం॥ వా(ణియు) వశి(నియు)నుగ్రుతిణి

మాచుగదండిని(యు మొదలుమఱి)యాత్మసఖుల్

గా నిలిచినేవఁజేతురు

సానుమదుద్భవ ! మహేశసతి ! లలితాంబా !

క॥ చంచ దసంఖ్యాన్వితమగు కాంచనగర్భాడచయముగల్పించుట

పోషించుటండచుడ నీదే(యంచలవేదములు వల్కవా)లలితాంబా

కం॥ శర్వాణి ! సాధుపోషణి ! సర్వాగమవేద్య ! దేవసన్నత ! త్రిజగ

న్నిర్వాహక ! పరమేశ్వరి ! పర్యేందుముఖ ! హిమాద్రిభవ ! లలి ! 53

కం॥ పాకాసురారి విబుధా నీకంబు నిరంతరంబు నీదయచేగా

కేకరణి (బ్రోవ) గలఁడో కోకిలనిభవాణి ! చక్రకుచ ! లలితాంబా !

కం॥ మునునీ (నీశి !) కృపారస

మొనరం (గన) కుంట (చేత) మూర్ఛుడగు ద

క్షునియజ్ఞము భంగక్రియ

గనుటకుఁగారణముగల్గెఁగద లలితాంబా ! ॥

55

కం॥ అటుపిమ్మట హిమవంతుని

యుటజంబునసంభవించి యుగ్మనిఁజేరె

బటుతప మొనరించి నని

(న్నెటులనువర్ణింపనేర్తునే) లలితాంబా ! ॥

56

కం॥ హరు నభినవలీలారతి

బలిణయమై కార్తికేయు బల్కొమరునిఁగా

గుఱిమీఱఁబడసి దైత్యులహరణంబొనరింపఁ బంపితౌ లలి॥

57

క॥ తారకనామకదైత్యుని మారణమొనరించె నీకుమారుఁడు బలి, నీ

వారయఁగ వీరమాతవు! గా రంజల్లితివి యీజగతి లలి॥

58

క॥ శ్రీమద్వాణీలక్ష్మీ! నామంబులునీవెకా ఘనాఘనకచ! ని

వేమాతెన్నఁగఁజాలను! సోమార్థ శరీరి! చిత్రసుఖ! లలి॥

59

క॥ నీచరణజంబులుమదిఁ బ్రాచుర్యతఁగొలిచికాదె బ్రహ్మసులుమో

క్షోచరణస్థినిండుట! వాచయమిపోష! దైత్యవధ! లలి॥ 60

- క॥ నీచారిత్రములెన్నఁగ! వాచీస్పతిమారతాతవరులకునే వా
గ్గోచరమగునే తలఁపఁగ! శ్రీచంద్రదానన! శుభోదరి! లలి॥ 61
- క॥ గురుకరుణా! వరుణాలయ! నిరుపమగుణవాగ! ధీరశిర్షవరదా!
సురుచిరగాత్రపవిత్రా॥ కరమర్థికోనిమ్మఁగొల్లుగడ లలి॥ 62
- క॥ నినునిత్యమాసేవించిన! జనమాలకిహాపరమలోసఁగ సముద్ధిదక్ష
త్వయత్వయమానా భాసిల! ఘనమేచకిదాసా! ముక్తికర! లలి॥ 63
- క॥ శీతాద్రిజాళ! సుగుణస! మేతా! కిల్బిసవి(ఘా)త! మృగపదజలరు
ట్పూతాఖలలేఖవజ! నేతా! (జగదగబ) కొల్లు సను లలి॥ 64
- క॥ ఘనము! లగదై వములకెల్లను సుఖ్యము నీవెకా విలాసవతీ! నే
నినుసేవించితి విద్యా! ధనములుచేకూర్చుమ్మ తగ లలి॥ 65
- క॥ నినునమ్మిన సకలార్థము! లసావందఁగఁజెదవచ్చు నాకిలి లే కి
ట్లనిశ్రుతిసూక్తులువిసమ! నాతామణి! నీకు సాశెవరు లలి॥ 66
- క॥ ప్రతిసంధ్యాకాలగబునఁ గుతుకంబలరారసపు గురుతరవీర
స్థిత (నయి తమి) నుండుపుశివహితసాగ సర్జరులకోర్కులడ లలి॥
- క॥ వాణీ! విలసద్బంధర, వేణీ! (పాపదుపుగాదె వీణాగొని మేల్)
వేణుపుశితమఖుఁడును హరి, రాణియుఁ దాళంబులూని రహిలలి॥ 68
- క॥ కమలేశుఁడు మద్దెలగొని! నుమహితవాద్యంబునీయ)సాంపుదనరసి
రమణుఁడునాట్యమునలాపురు విమలమతిఁ వేడ్కఁదాదివిలలి॥
- క॥ నీణాధరపాణి! మణీ, శోణాధరబింబ! త్రిపురసుందరి! (శివుమేల్)
రాణీ! వాణీముఖ! గైర్వాణీస్తుతచరణకమల! నరలలి॥ • 70
- క॥ శృంగారిపతి కళాపతి! మంగళపతి గౌరి సర్వమంగళ యనుపే
శ్యం గొప్పఁజెంది జగముల! సంగతిగాఁబొగడఁబడినసతిలలి 71
- క॥ భండాసుర ముండాసుర! చండాసురముఖ్యదైత్యచయఖండన
ద్భండనశౌర్యవిజృంభణ! పండితగణపోషణాద్రిభణ! లలి॥ • 72
- క॥ సకలాగమములకును మూలకథావిధ్యుక్తమీసే లక్ష్మితవేదాం
త కళాఘము నిక బాగడుక! బ్రకటితమాణికృష్ణ(మకుట) పతి లలి॥
- ॥ భూపతిలో(నవఁడైనను) నీస్తుతియందాస్థగలిగి నిత్యంబునుదా

- వాస్తవము గలబయించిన బ్రహ్మతమేపూజ్యుడగును రహాలలి॥ 74
- క॥ లలిసేనానైన మృగ బులుపాక మొదలైన పుష్పము మోదము మదిని
చాలయఁగఁబెట్టెదవనుము॥ కలిదోషనివారణంబుగద లలి॥ 75
- క॥ నర్వ (గది) ప్రశంసా నా సర్వారి హరింబు మృత్యునంహరణంబు
సర్వార్థహరంబును॥ సర్వార్థర (శివుని) ముగుచు జను లలి॥ 76
- క॥ పాత్రంబగు (త్వత్ప్రతిని) నిపుత్రులైనట్టి జనులు పుత్రాన్వితులై
శాత్రవజనులందుదురు విప్రలంఘనరోగుహా! భువి లలి॥ 77
- క॥ గంగాదిసర్వ (సముద్ర) లం ప్రశంస దివ్యతర ఫలంబగుఁ గాశీ
గంగా ధరికోటి ప్రతిష్ఠ గంగావిష్ణు ఫలంబెనఁబ లలి॥ 78
- క॥ మేటిష్టయాగాగయలక్ష్మి గోటిసుఖంబులును గోటిగోచానంబుల్
నూటిగసల్పినఫలములు॥ ధాటిగ జకూటుఁగద సదా లలి॥ 79
- క॥ ఎడమకి సర్వభూమి నడబావులు కూపములును ననువగు చేతుపుల్
వడద్రవ్యంబునసత్ఫల॥ మృగకటిల్లుగద పాత్రంబున లలి॥ 80
- క॥ వారనిదాగ్ధిక్షంబును॥ గోరికి చేపన్న మిడినగురుఫలముబ్బు
నారెకునినామంబులు॥ గోరికమునఁబతన సేయఁగను లలి॥ 81
- క॥ ఇలఁబంచమహాపాతిక॥ ములమై (రుద్ర) పచ్చదోషములు కడకేగు
లలితాంబపీయటంచును॥ బలికి మూత్రమున నికృత లలి॥ 82
- క॥ శ్రీదేవిజన్మనిత్యము॥ భూదేవకులుండునల్పంబునరాస్త్ర
స్వదేశ మొదఁడెందున॥ నిద్రాచే నుగుణశాలని॥ లలి॥ 83
- క॥ దాక్షద్యమణిచి శ్రీసత॥ గోరికమునసతినియింటఁ గాఁపుంముండు
గోరికి లెల్లఫలించును॥ వారససద్ధాంతమిది శివా! లలి॥ 84
- క॥ బాహుజుడౌ తాఁబఠించిన॥ నాహవిమున శత్రుజయఁడై సకల
ధర్మ, నాహసియై యేలును హరి॥ వాహన! శివకౌఠిసత్యవత॥ లలి॥
- క॥ ధరఁబల్లెనాటిసీమ॥ పరిమార్జమపాటిపూర్ని వాసయు మఱియు
నర్ణము శాండిల్యముని॥ శివగోత్రుడనంగ వెలయు సతీ॥ లలి॥ 86
- క॥ గురుతరతం గెడవంశా॥ ధరణములక్ష్మీనృసింహపండితు నర్ధాంగిమా
నరసాంబికికు॥ వరతనయులునల్పురమృతివాగ్గలితాంబా! 87

- క॥ అంజన లక్ష్మీసఖియును | ను దాశ్యయు సుబ్బరాయసూరివిధేయుం
డే దముగ రామకృష్ణుడే | డానందగిరిఁ మంత్రివరులు నా అలి॥ 88
- క॥ నే గామకృష్ణుడివినై | నీరమ్య(గుణా?) నర్ణనీయంబుగ వా
చాఁ బునతఁ గృతినల్పిసి | హారగణుగ-బాంబుమిది శివః ! లలి॥ 89
- క॥ గ్రామకాన్యా (శివ నర)ధామఁబుగట్టించి యట సుధాకరమూర్తి
ప్రేమబ్రతిష్ఠించితిం బూ | జానానాం బుగల్గ శ్రీలజా ! లలి॥ 90
- క॥ నడిబొడ్డుతీకిఁ జగువఁ | బడమరదిశఁ బేదనకొ నెనుబావియొకటియిం
పలరిగఁ ద్రవ్వించితినే | గమమధుర(జలగబుగల్గఁను)లలి॥ 91
- క॥ హూణాబ్జాబులు గగన తీరేణిబ్రహ్మార్వరలును | శ్రుత్యబ్జంబుల్
మామగ నలుబది నాలుగు | గా నొరినవేళిఁ గృతినగను లలి॥ 92
- క॥ అమమబగుసీతతికం | బనుదినముఁబున నుక్తికర్ణుండగుచుఁ ధన
ధాన్యమతలగుప్రజా కి నకాదులవృద్ధి నొందుగద లలి॥ 93
- క॥ ఘనమగుసీతతికము వ్రాసినఁ జదివిన వినినసర్వశ్రేయంబులు రో
గనిపరణమును దారి | ద్రవ్యనివ రణముగను నీధర లలి॥ 94
- క॥ ఇది సర్వపదపదిత | విది శాస్త్రప్రపశ్చక్తకరణ మిది విబుధోక్తం
బిది వాచయమివందితి | మిది సకలాయుర్వ్రసేవ్యమే లలి॥ 95
- క॥ శ్రీవిద్యోపాసకుల్ | భువలయమునందునుండుపుణ్యాత్ముల కే
నెవ్వఁ సమస్మృతులం | గవిచెడ మోక్షలక్ష్మిగన లలి॥ 96
- క॥ శ్రీలలితా శ్రీలలితా | శ్రీలలిత(తనుటం)చు వాక్ష్పసిద్ధిగ నెపుడు
వాలాముముగొం బల్కె | శ్రీలలితా (ప్రపవతువె) శ్రీలలి॥ 97
- క॥ మును పార్థవలంగళతిక | మును గోరీపరిణయంబు మొదలగుకృతుల
ఘనమైననీడుదియచే | తన్నునాసిత లోకపూజితా ! లలి॥ 98
- క॥ విష్ణుపములకిల్లను శివవిష్ణుఁడు త్రిప్రదీయును | నీపువేడ్క జననివై
శిష్టులగక్షణనేయును | దుష్టులశిక్షింపుచుండుదురు లలి॥ 99
- క॥ హరి రాజ(ముక్తి)భూధర | కరిరాజకిరీఁగులుండుకాలమువఱకీ
నరశితికి ముతీరమగు | నిరరుణను పిఖ్యాతిమూలగను లలి॥ 100

ఉపోద్ఘాతము

ఈ శివానందలహరీ లలితాంబాశతకముల రచించిన తండ్రి
రామకృష్ణకవి మోర్జనుపాడునామక గ్రామవాస్తవ్యుడు-మోర్జనుపా
డు“లక్షణంబులెరింగి లలిత గవిత్యముచెప్ప నల్లమోర్జనుపాడె యలఘు
సాక్షి”యని యిటీవలఁ బలనాడు కవిత్వమున కునికిపట్టగుటను దెలి
యఁజేయుచున్నయది-పల్నాడు పూర్వము కవితాకన్యక కత్యాశ్రయమ
నుట కప్పకవి వల్లెనాటివాడగుటయే ప్రబలసాక్ష్యము-శ్రీనాథుడు
వల్లెనాటివాడుగాకున్నను జరమదశయంతయు నిండే వెల్లించి స్వీయ
నిరర్థకవితాధార నెల్లడలం బ్రసరింపఁజేసియుండుటయు మొదటినుండి
కూడఁ బల్లెనాడు కవితాసమృద్ధికలిగి యలరాధుచున్నదనుటకు ముఖ్య
కారణమై యున్నయది-శ్రీనాథుడు, అప్పకవి, పాటిబాడచూర్తిరాజు
మున్నగుమహాకవు లీవల్లెనాటనే తమనివాస మెక్కువకాలముచేసియుం
డుటచేఁ గ్రమముగాఁ దిద్వాసన ప్రవృద్ధమైవచ్చుచుండుటయు నిటీవల
నీరామకృష్ణయ్యగారే ప్రాథకవియైయుండుటయు నేర్పడినది-ఈయన
వసుచరిత్ర మనుచరిత్ర రాఘవపాండవీయా ద్యాంధ్రకావ్యములఁ గం
తస్థములఁజేసి యాంధ్రమందు నిపుణమైనసాహిత్యము సంపాదించియు
న్నవాడు-ఇంతకుమున్ను గౌరీపరిణయాది బహుగ్రంథములరచించి
ప్రచురింపించియుండెను-బహుకాలముక్రింద యావనావస్థయందే ప్రకృ
తగ్రంథముల రచించియుండెగాని యవి ముద్రితములుమాత్ర మైయుం
డలేదు-ప్రకృత మిక్కవికుమారుడగు నరసింహారావుగారును గొంచె
మించుమించు పితృసమానులై సన్నిగ్రంథములప్రచురించుటకుఁ బ్రో

తాహ మొసరించినందున మాపత్రిక కివియు నొకపాటి యలంకారము
 లుకావలసివచ్చినవి-ప్రకృత మక్కవి వార్ధక్యదశలోనుండియోయే మొ
 స్వయముగనే సవరించుకొనమి సాధ్యమైనంతవఱ కీపుస్తకములయం
 దలి స్థాలిత్యముల దిద్దవలసినభారము నేనే వహింపవలసినవాడనైతిని-
 సంస్కృతమునుండి మార్పబడినగ్రంథమై యుగదలిభావమునే యిముడ్చ
 వలసివచ్చినందునఁ గొందఱ కంత రసవంతములుగాఁగనుపట్టకున్నను
 భారాశుద్ధిగలకవిత్వమనుటకుమాత్రము సుశయములేదు-ఏతాదృగ్గ్రం
 థరచనాకుశలురగు నీరామకృష్ణయ్యగారిని గవితప్రపియులై తత్ప్రచుర
 గమొసరింపించిన తత్కుమారుడు సరసిహారాపుగారిని దదిప్రదేవ
 మగు గౌరీసునోహరుఁ డాయురారోగ్యైశ్వర్యములిచ్చి రక్షించుఁగాక.
 జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రి.

35626

ప్రధానపోషకులు

శ్రీ శ్రీ జగద్గురు విరూపాక్ష స్వాములవారు

- రాజా కోటగిరి వెంకటకృష్ణారావు బహదరు కుమార
జమీందారుగారు, గంపలగూడెం.

సహాయులు

తుమురుకోటి నరసింహారావుగారు, తిరుమలగిరి.

గొల్లపూడి వేంకటసుబ్బారావుగారు బెజవాడ

ఊకుమళ్ళ నోపాలరావుగారు, కడప, అమిదీపురం

ఉల్లగంటి వీరరాఘవరావుగారు, మక్తాదారు, ఆనేపురం

శ్యామావంతుల వెంకటేశ్వరరావుగారు తహశీల్దారు-జగితాల

సాకుంట శంకరరావు దేశపాండ్యగారు-జగితాల

పట్టెవర్ధనం సీతారామరావుగారు-వకీల్-కంభంమొట్టు

ఈనెల సొమ్ముచెల్లించిన చందాదారులు

1 ఆకిళ్ల శేషశాస్త్రిగారు-కుంకలకుంట

2 సరస్వతిభట్ల శాస్త్రిగారు-నెల్లి కుదురు

3 లక్ష్మీరాజు వెంకటసుబ్బాస్వామిగారు-క్రోసూరు

4 జ్యోత్సుల రామబహ్మముగారు-ఫారెస్టు రేంజిక్లార్కు

క్రోసూరు

5 రాయకంటి హనుమయ్యగుప్తగారు. వైశ్యసమాజపు సెక్రటరీ-సికింద్రాబాద

6 అడ్డూరు సీతారామశాస్త్రిగారు-ఇల్లిందల

7 మంచికంటి వెంకటరామయ్యగారు-కంట్లాపర్లు-గుడిపాడు

8 పురిగెళ్ల వెంకటశాస్త్రిగారు-రంగశాయిపేట

9 నేలనూతుల వెంకటసుబ్బయ్యగారు-ఈమని.

అభినవనరస్వతి

పత్రికాధిపతి జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రి.

ఇదియొక మాసపత్రిక-ఇందు బ్రాహ్మచీనసవీనాంధ్ర ప్రబంధములను, నాటి యను, విమర్శనములను, విద్యావిషయక మతవిషయక వ్యాసములను, బ్రకటింప ను. ప్రాజ్ఞ సమృత్తులగు తాత్కాలిక వ్యాసములవలన గలుగు నానందముగాఁ జూడారులకు 2-8 అపూర్వ గ్రంథము లలవడును. చందాసంవత్సరమునకు రు 2

ఈ కార్య సానమున వెలకుదొరకువు స్రకములు.

1 అశ్వయాచార్యవిజయము	0
2 కరిణీకోద్ధారిణి (పూర్వకీరభద్రకవి)	0.
3 కాసంతికా పరిణయము	0
4 కంఠవధము	} ఇవి రెండునాటకములు	...	0
5 చమత్కారమంజరి (సింహాద్రి వెంకటాచార్యులు)		...	0
6 షరూపాక్షపితగురువరంపర	0-4
7 నీతిగీతులు (సుమతి శతకమునకు సంస్కృతము)	0-
8 విశ్వబ్రాహ్మణశబ్దఖండనము, బ్రాహ్మణశబ్దవిచారము	0-
9 విగ్రహారాధనఖండనము.	0
10 చిత్తూరిజిల్లా తీర్థవిమర్శనము (పత్రికాధిపతి)	0-4
11 సంగదోషము (సంగదోషముచే బట్టుదలవదలనియోగుల చరిత్రదెలుపు నొకచిన్న పద్యరూపముగుకథ	}	0-4
12 వీరభాగవతము (ముదిగొండ వీరభద్రాక్షవి)		...	1-4
13 పులిందావివాహము (పత్రికాధిపతి)	0-4
14 గురిగింజ, వత్సలనీతిశతకము, వ్యాసనిష్కాసనము, పిప్ప సేవణము	0-4
15 శివానందలహరి (తింగెడ రామకృష్ణకవి)	0-4
16 లక్ష్మీవిలాసము (రాధాసము వెంకటపతి)	0-4
17 నర్సారావుపేట శతావధానము (తిరుపతి వెంకటేశయ్య)	0-8
18 పశ్యాంపుకావ్యం	"	...	0-2
19 పశ్యశబ్దవిచారము	"	...	0-2-0
20 పురశ్చగము	"	...	0-2-0

వలయువారలు సొమ్ముపంపిగాని వి. పి. ద్వారాగాని

ఈ క్రిందివారికి వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.

జానపాటి పురుషోత్తం, సబ్ ఎడిటర్

జానపాడు, పిడుగురాళ్ళపోట్ల, గుంటూరుజిల్లా.

శివానందలహరి శుద్ధపత్రిక.

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
25	9	వేన	వేన
	15	స్వరణము	చ్చరణము
	17	ద్రాక్ష	ద్రాక్ష
26	10	తూజ	తూజ్య
	19	ప్రాయత్నత్ను	ప్రాయస్సత్ను
	8	మృదంగహతా	మృదంగవహతా
	16	బాయ	బాయా
27	15	జనే	జానే
	5	రక్షో	దక్షో
28	5	ల్లని	ల్లని
	7	ధ్యాన	ధ్యాన
	11	విధాసుత్యే	విధాసుతే
	17	అదా	అద్యా
	22	సుండువిద్య	సుండునవిద్య
29	26	బేటుసం	బేటులం
30	17	సువర్ణ	సువర్ణ
	28	బ్రహ్మచో	బ్రహ్మచో

లలితాంబాశతకపు శుద్ధపత్రిక.

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
1	13	మదం	మదం
	20	కోదండ	శరాసన
	21	దాంపేయ	సుచంపక
2	2	సర్వో	సర్వో

II

	11	శోంకృతి	తాంకృతి
	17	విధుధర	విధువిధుధర
3	7	సురచిర	సురుచిర
	11	నీనుదురు	నీనునుదురు
	13	పార	వార
	16	ధుర	ధుర
	22	త్రిలోచని	త్రిలోచనీ
4	15	సమంజ	సమంజస్